

COMPETENCES4ESD

AN INNOVATIVE ESD KEY COMPETENCES TRAINING MODEL FOR TEACHERS IN THE FRAMES OF THE 4SDG - QUALITY EDUCATION FOR ALL

OZNAKA PROJEKTA 2021-1-PL01-KA220-VET-000033148

COMPARATIVE RESEARCH NETWORK:

WWW

WWW.4ESD.EU

MOOC PLATFORM

[HTTPS://COMPETENCES4ESD.EU/ELEARNING/](https://COMPETENCES4ESD.EU/ELEARNING/)

Ta dokument je skupno delo, ki so ga razvili partnerji projekta Erasmus+ Competences4ESD: Innovative ESD Key Competences Training Model for teachers in the frames of 4SDG – Quality Education for ALL. Licenciran je pod mednarodno licenco Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 (CC BY-NC-SA 4.0).

Za ogled celotne licence obiščite: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

CC-BY-NC-SA

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

Kompetence 4ESD

Referenčni okvir

Financira Evropska unija. Vendar pa so izražena stališča in mnenja izključno avtorjev in ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali [ime organa, ki dodeli sredstva]. Niti Evropska unija niti organ, ki dodeli pomoč, za njih ne moreta biti odgovorna.

Kompetence 4ESD

Referenčni okvir

Metodologija

Vsak partner je moral raziskati, kako in kateri cilji trajnostnega razvoja so trenutno vključeni v poučevanje v sektorju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v njegovi državi ter katera priporočila/plani obstajajo za njihovo vključitev v prihodnosti.

Ukvarjali smo se s splošno identifikacijo, pripravo in vrednotenjem že obstoječih informacij. Koraki kabinetne raziskave so vključevali identifikacijo raziskovalnih virov, posvetovanje z že obstoječimi informacijami in podatki, primerjavo, združevanje in ponovno obdelavo zbranih podatkov ter vrednotenje končnega rezultata. Vsak partner je izvedel eno raziskavo in rezultate delil s partnerstvom. V tem dokumentu so zbrane raziskave, opravljene v različnih državah, ki so del konzorcija: Nemčija, Finska, Slovenija, Poljska, Grčija in Ciper.

Osnove - sektor poklicnega izobraževanja in usposabljanja

Struktura sektorja poklicnega izobraževanja in usposabljanja v državi

Obseg in pomen poklicnega izobraževanja in usposabljanja v državi

Splošni položaj poklicnega izobraževanja in usposabljanja v državi

Slovenija: Osnovnošolsko izobraževanje v Sloveniji združuje osnovnošolsko in nižje sekundarno izobraževanje v enotno strukturo. Delež udeležencev v poklicnem izobraževanju v Sloveniji presega 70 %, kar državo uvršča v sam vrh v primerjavi z Evropsko unijo.

Grčija: Poklicno izobraževanje in usposabljanje je močno regulirano s strani države in večinoma poteka v šolah; pravzaprav je bilo do nedavnega poklicno izobraževanje in usposabljanje večinoma ponujeno s šolskim pristopom. Skupno število učencev, vpisanih v postsekundarno neterciarno poklicno izobraževanje, se je povečalo s 15 852 v letu 2014 na 82 860 v letu 2018. Udeležba v izobraževanju in usposabljanju odraslih je v prejšnjem desetletju ostala stabilna (3,9 % leta 2019), kar je precej pod povprečjem EU-28 (10,8 %).

Nemčija: Poklicno izobraževanje in usposabljanje v Nemčiji temelji na tesnem sodelovanju med državo, podjetji in socialnimi partnerji. Višje sekundarno in postsekundarno neterciarno izobraževanje na ravni ISCED 3-4 je v Nemčiji v primerjavi z večino drugih držav članic EU precej razširjeno (57,4 %).

Finska: Na Finskem ima struktura kvalifikacij v poklicnem izobraževanju in usposabljanju tri ravni. Obstajajo tri vrste kvalifikacij: poklicna kvalifikacija višje srednje šole (73 % dijakov leta 2017), nadaljnja poklicna kvalifikacija (18 % dijakov), specialistična poklicna kvalifikacija (9 % dijakov). Leta 2017 se je % mladih prijavilo na poklicno gimnazijo takoj po končanem osnovnem izobraževanju. Skupno število diplomantov poklicnega izobraževanja in usposabljanja v letu 2017 je bilo 73 837.

Poljska: Sistem upravljanja poklicnega izobraževanja in usposabljanja na Poljskem obsega tri ravni: nacionalno (pristojna ministrstva), regionalno (šolski nadzorniki, predvsem v okviru pedagoškega nadzora) in lokalno (mesta in okrožja, ki vodijo veliko večino šol). Poklicno izobraževanje in usposabljanje na sekundarni (višji) in visokošolski ravni se večinoma izvaja v šolah. Izobraževanje na sekundarni ravni vključuje tako poklicno kot splošno izobraževanje. V šolskem letu 2018/19 je delovalo 7 600 srednjih in višjih šol. V primerjavi s prejšnjim šolskim letom se je skupno število teh šol zmanjšalo za 1,4 %, in sicer zaradi upada števila šoloobveznega prebivalstva.

Ciper: Obseg poklicnega izobraževanja in usposabljanja na Cipru se zmanjšuje. Leta 2020 je bilo število prebivalcev RoC 888 005. Število prebivalcev se je od leta 2015 povečalo za 4,8 %, predvsem zaradi pritoka državljanov tretjih držav. Vendar se prebivalstvo, tako kot v številnih drugih državah EU, stara. Zato se je število vpisov v poklicno izobraževanje in usposabljanje zmanjšalo. Poklicno izobraževanje in usposabljanje v Republiki Ciper se nanaša na poklicno izobraževanje na sekundarni in terciarni ravni izobraževanja. Poklicno izobraževanje in usposabljanje je na voljo tudi v okviru novega sodobnega sistema vajeništva, ki je namenjen mladim, ki končajo formalno izobraževanje med 14. in 18. letom starosti. Pripravljalno vajeništvo" traja eno šolsko leto, vanj pa se lahko vključijo mladi med 14. in 16. letom starosti, ki niso končali nižjih sekundarnih programov (EQF 2).

Izzivi za sektor poklicnega izobraževanja in usposabljanja

Slovenija: Izzivi digitalne transformacije in avtomatizacije, Slovenci v starostni skupini 15-64 let so po digitalnih spretnostih nekoliko pod evropskim povprečjem. pomanjkanje učiteljev v osnovnem in srednjem izobraževanju.

Grčija: visoka stopnja brezposelnosti, nepričakovan pritek beguncev, ki se je ustavil na grškem ozemlju, staranje prebivalstva, povečan beg možganov

Nemčija: Mlade ženske in moški se na trgu poklicnega izobraževanja in usposabljanja še vedno usmerjajo zelo različno. Velik izziv za vzgojitelje in učitelje je pomagati vajencem pri premagovanju jezikovnih in izobrazbenih primanjkljajev, da bi pridobili strokovno teoretično znanje.

Finska: Brezposelnost mladih narašča. Osip v poklicnem izobraževanju in usposabljanju je veliko pogostejši kot v splošnem srednješolskem izobraževanju.

Poljska: -atraktivnost poklicnega študija, prilagajanje temeljnih učnih načrtov trenutnim izzivom in potrebam trga dela, večja vključenost delodajalcev v organizacijo praktičnega poklicnega izobraževanja, ugotavljanje in napovedovanje povpraševanja po znanjih na trgu dela, - prilagajanje kvalifikacij in kompetenc strokovnih predmetov, - zagotavljanje ustreznega števila učiteljev in inštruktorjev praktičnega poklicnega izobraževanja z ustreznimi kompetencami, s podpiranjem njihovega strokovnega razvoja in spodbujanjem mladih ljudi v poklic; spodbujanje vseživljenjskega učenja med odraslimi.

Ciper: brezposelnost, gospodarska kriza, vključevanje žensk, spodbujanje udeležbe odraslih v vseživljenjskem učenju.

Poučevanje o ciljih trajnostnega razvoja

Kako so cilji trajnostnega razvoja na splošno vključeni v formalno izobraževanje v državi?

Slovenija: Na splošno se cilji trajnostnega razvoja v obstoječem formalnem šolskem sistemu obravnavajo redukcionistično, predvsem zato, ker šolski sistem ni primeren za uvajanje radikalnih

transdisciplinarnih idej. Cilji trajnostnega razvoja se delno obravnavajo na vseh ravneh izobraževanja, od osnovnošolskega do visokošolskega. Vključevanje eksplicitnih ciljev trajnostnega razvoja je odvisno od stroke ali vrste šole, medtem ko večina šol za poklicno izobraževanje in usposabljanje obravnava cilje trajnostnega razvoja, povezane z naravnim okoljem, prehrano in zdravjem.

Grčija: Te ključne teme se obravnavajo pri obstoječih predmetih in samostojnih projektih ESD se v posebnem izobraževanju in usposabljanju podpira z:

- izobraževanje učencev s posebnimi potrebami v rednem razredu, z vzporedno podporo, v inkluzivnih razredih;
- individualno poučevanje predmetov, ki se poučujejo v posebnih šolah;
- individualizirane izobraževalne programe glede na posebne izobraževalne potrebe učencev;
- programi prožnih območij (do 4. razreda osnovne šole) in ustvarjalno delovno območje;
- soizobraževalni programi in,
- program vajeništva za diplomante licejev.

Nemčija: Na področju osnovnega izobraževanja ministrstvo pomaga partnerskim organom pri začetnem usposabljanju in izpopolnjevanju učiteljev, razvoju učnih načrtov, razvoju učnih gradiv ter izboljšanju vodenja šol. Ministrstvo zagotavlja tudi sredstva za gradnjo, prenovu in opremljanje učilnic ter centrov za usposabljanje učiteljev in zagotavlja učna gradiva.

Finska: Finska vlada je spodbujanje trajnostnega razvoja vključila v svoj razvojni načrt za izobraževanje in raziskave leta 2003. Ta razvojni načrt je ključno orodje za usmerjanje ministrstva za izobraževanje. Spodbujanje trajnostnega razvoja je bilo vključeno tudi v nacionalne temeljne učne načrte osnovnega izobraževanja ter splošnega in poklicnega srednješolskega izobraževanja.

Poljska: Zdi se, da se danes tudi na Poljskem vse bolj uveljavlja prepričanje, da je izobraževanje ključno orodje za uresničevanje predpostavk trajnostnega razvoja. Njegov namen ni le posredovanje znanja, temveč tudi oblikovanje sposobnosti ljudi, da zadovoljijo svoje želje na način, ki bo omogočil uresničitev istih potreb prihodnjih generacij.

Ciper: Vključevanje ciljev trajnostnega razvoja je v formalno izobraževanje vključeno prek: - upravljanjem in nadzorom vladne mreže izobraževalnih centrov za okolje in trajnostni razvoj, ki jo sestavlja sedem (7) okoljskih izobraževalnih centrov in predstavlja dopolnilno strukturo neformalnega izobraževanja o vprašanih trajnostnega razvoja, - izvajanjem učnega načrta za izobraževanje za trajnostni razvoj, - strokovnim razvojem učiteljev in vzgojiteljev na področju poučevanja in metodologije izobraževanja za trajnostni razvoj, kompetenc izobraževanja za trajnostni razvoj in ciljev trajnostnega razvoja na svetovni ravni, agende Združenih narodov do leta 2030, - avtorstvo in izdelava izobraževalnega gradiva o ciljih trajnostnega razvoja, - izvajanje intervencijskih izobraževalnih programov za okolje in trajnost v šolah in skupnostih, - spodbujanje trajnostne šole, ki temelji na celostnem šolskem pristopu - povezovanje in sodelovanje na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni z organizacijami in organi, ki opravljajo pomembno delo na področju OŠO, kot so UNESCO, UNECE, UNEP, MIO-ESDE, UoM, GENE itd., - izvajanje evropskih konkurenčnih programov za OŠO, ki temeljijo na uporabi različnih instrumentov financiranja, - in priprava nacionalnih poročil o vprašanih o izobraževanju za okolje in trajnostni razvoj (EOVO) ter priprava političnih besedil o EOVO na nacionalni, regionalni in mednarodni ravni (posodobitev nacionalnih strateških načrtov za EOVO, sredozemska strategija za EOVO, strateški načrt UNECE za EOVO 2030 itd.)

Kako so cilji trajnostnega razvoja na splošno vključeni v neformalno izobraževanje v državi?

Slovenija: Na področju neformalnega izobraževanja več organizacij, kot so Ljudska univerza za tretje življenjsko obdobje, nevladne organizacije, okoljska društva in zasebna podjetja, organizirajo tečaje za državljane ali njihove zaposlene, na katerih se obravnavajo cilji trajnostnega razvoja, povezani z zdravjem in dobrim počutjem, kakovostnim izobraževanjem, brez revščine, brez lakote, zmanjšanjem neenakosti, dostojnim delom in gospodarsko rastjo ter industrijo, podnebnimi ukrepi in življenjem na zemlji.

Grčija: Nekaj okvirnih primerov vključevanja ciljev trajnostnega razvoja v neformalno izobraževanje s strani ministrstva je naslednjih:

- Vseh 36 upravnih organov 446 območij Natura 2000 v Grčiji ima centre za okoljsko

izobraževanje, ki so namenjeni šolarjem vseh starosti in s praktičnim usposabljanjem pomagajo prenesti splošne cilje trajnostnega razvoja na lokalno raven.

- Ministrstvo za okolje in energijo sodeluje v projektih LIFE kot partner. Zelo pomembna sestavina vseh projektov LIFE je izmenjava informacij, izobraževanje in ozaveščanje javnosti, vključno z lokalnimi skupnostmi in mladimi, za kar se pripravlja specializirano komunikacijsko gradivo in izvajajo dejavnosti.

Nemčija: Neformalno in priložnostno učenje/mladinski sektor postaja vse pomembnejši v kontekstu vseživljenjskega učenja za potrebno preoblikovanje družbe v skladu s cilji trajnostnega razvoja. Neformalno in priložnostno učenje obsega vse izobraževalne dejavnosti - za najrazličnejše ciljne skupine - zunaj formalnega izobraževalnega sistema. V ta sektor spada tudi vse pomembnejše področje izobraževanja odraslih. ESD je vključeno v programe kulturne in državljske vzgoje, kar postavlja pomembne temelje za socialno kohezijo.

Finska: Finska: Vključevanje ciljev trajnostnega razvoja v neformalno izobraževanje poteka po enakih načelih in smernicah kot v formalnem izobraževanju.

Poljska: SDG se v svoji formalni razsežnosti podpira kot neformalno izobraževanje, ki se izvaja predvsem prek projektov, ki jih razvijajo in izvajajo nevladne organizacije, lokalne vlade in lokalne institucije. Njegov domet ni le pri otrocih in mladostnikih, temveč tudi - čeprav še vedno nezadovoljivo - pri odraslih.

Ciper: Vključevanje v neformalno izobraževanje poteka na različne načine. Da bi bile vse strani obveščene o mreži centrov za okoljsko izobraževanje in njeni vključitvi v formalno izobraževalno politiko kot dopolnilni strukturi za šole z namenom povezovanja neformalnega in priložnostnega izobraževanja, ministrstvo za izobraževanje in kulturo vsako leto razdeli posebno okrožnico, ki obravnava pomen neformalnega izobraževanja v dejavnostih OŠO.

Kako so kompetence za cilje trajnostnega razvoja opredeljene v vaših državah?

PRAKSE ESD: ŠTUDIJE PRIMEROV IN DOBRI ZGLEDI

4 primeri iz prakse, kako se okvirji ESD uporabljajo v 1. **splošnem izobraževanju** 2. institucijah **poklicnega izobraževanja in usposabljanja** 3. **podjetjih** 4. **Tipični kontekst** vaše države (posamezniki, podjetja, dobrodelne organizacije itd.)

SLOVENIJA ::

- **Praksa 1: splošno izobraževanje**

Prizadevanje ljudi za visok življenjski standard je povzročilo grožnje in posledice za okolje. Vodni viri niso neomejeni in so med državami neenakomerno razporejeni. Zato je treba onesnaženje vode priznati kot resen svetovni javnozdravstveni problem. Treba je spodbujati okoljsko ozaveščenost in spodbujati ljudi k zavestnim spremembam v vsakdanjem življenju. Prejšnje raziskave, opravljene z osnovnošolci v Sloveniji, so poročale glede slabega znanja o okoljskih problemih hidrosfere in pomanjkanja interesa za reševanje tovrstnih vprašanj. Druga študija je bila izvedena leta 2021 na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani in se je osredotočila na iskanje najboljših didaktičnih pristopov in učnih metod za izboljšanje kakovosti znanja učencev, spodbujanje njihovega aktivnega sodelovanja pri reševanju okoljskih problemov in podporo razvoju ciljev trajnostnega razvoja. Cilj raziskave je bil optimizirati in izvesti spletno delavnico s primeri vključevanja okoljskih problemov hidrosfere v pouk kemije na podlagi učnih ciljev učnega načrta za kemijo. V spletni delavnici, ki je vključevala štiri interaktivne videoposnetke, osredotočene na štiri glavna onesnaževala vode - plastične odpadke, kmetijske dejavnosti, industrijske odpadke in razlitja nafte, je sodelovalo 145 osnovnošolcev. Interaktivni videoposnetki so vključevali poskuse, animacije, simulacije, spominske igre, vprašanja za razpravo itd. Učenci so na primer s poskusi spoznali bioplastiko kot biorazgradljive materiale iz obnovljivih virov, ki jih je mogoče uporabiti za zmanjšanje problema plastičnih odpadkov, ki dušijo planet in onesnažujejo okolje. Učenci so razpravljali tudi o priložnostih in izzivih pri proizvodnji materialov iz bioplastike. Na podlagi teh tem se je spletna delavnica osredotočila na doseganje treh ciljev trajnostnega razvoja, kot so sanitarije in življenje pod vodo, čista voda in kakovostno izobraževanje. Drugi cilj

študije je bil oceniti učinkovitost vključevanja teh vsebin s primerjavo razlik v preizkusih dosežkov učencev glede na njihov situacijski in individualni interes pred spletno delavnico in po njej. Rezultati učencev so bili pri preizkusih dosežkov po udeležbi na spletni delavnici bistveno boljši. Učenci z višjo stopnjo individualnega in situacijskega interesa so dosegli boljše rezultate pri vseh preizkusih dosežkov. Iz rezultatov je mogoče sklepati, da bi morali učitelji uporabljati napredne didaktične metode (npr. eksperimentalno delo, animacije, simulacije itd.), da bi ustvarili učno situacijo, ki pritegne pozornost učencev in jih spodbudi k sodelovanju v razpravah ali drugih dejavnostih. Motivirani učenci so učinkoviti učenci in so nagnjeni tudi k razvijanju celotnega etičnega pozitivnega odnosa do narave in njenih vrednot (Klemen, 2022). <http://pefprints.pef.uni-lj.si/7108/>

Praksa 2: OŠO v poklicnem izobraževanju in usposabljanju

Center KemikUm (šolski laboratorij za razvoj in inovacije) na Pedagoški fakulteti organizira različne dogodke za spodbujanje izobraževanja za trajnostni razvoj za predšolske učitelje v sodelovanju z osnovnošolci in srednješolci, npr. z delavnicami, konferencami, usposabljanjem, akcijami, povezanimi z okoljem, družbo in gospodarstvom, usmerjenimi v trajnostni razvoj skupnosti in ljudi. Na eni od delavnic KemikUm so osnovnošolci spoznavali priložnosti in izzive proizvodnje biogoriv. Med eksperimentalnim delom so osnovnošolci proizvajali bioetanol s postopkom fermentacije sladkorja in biodizel iz uporabljenega rastlinskega olja s postopkom transesterifikacije. Učenci so analizirali kemijske in fizikalne lastnosti biogoriv ter rezultate primerjali z lastnostmi fosilnih goriv. Učenci so sodelovali tudi v razpravi na okrogli mizi o dilemi gojenja poljščin za proizvodnjo biogoriv na račun oskrbe s hrano (hrana proti gorivu). Leta 2022 je bil Center KemikUm član programskega in organizacijskega odbora dogodka "Towards Sustainability Through Co-Creation in STEAM Education". Dogodek je bil priložnost za srečanje različnih mladih in drugih deležnikov na področju izobraževanja STEAM, za navdih in spodbujanje medsebojnega razumevanja različnih stališč, potreb in želja ter predstavitev primerov dobrih praks za gradnjo trajnostne prihodnosti. Dogodek je vključeval 28 delavnic za osnovnošolce in srednješolce, 11 delavnic za osnovnošolske, srednješolske, univerzitetne učitelje in druge, 4 plenarne govornike, 28 predstavitev sekcij, okrogle mize in druge dejavnosti. Center KemikUm je skupaj z drugimi organizacijami organiziral natečaj za osnovnošolce in srednješolce z naslovom "Mladinske inovacije: odziv na izzive mikroplastike v okolju". Učenci, ki so sodelovali na natečaju, so postali pobudniki rešitev pri reševanju problematike mikroplastike v okolju in na svoji šoli organizirali

dejavnosti o mikroplastiki. Te dejavnosti so učenci izvajali tudi v lokalnem okolju, na primer z objavo lastnega stripa v lokalnem časopisu. Tri najboljše skupine učencev so svoje rezultate predstavile na Evropski noči raziskovalcev 2022 na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. <http://kemikum.si/>

- **Praksa 3: Podjetja**

Skupina Triglav: V Skupini Triglav bosta obe strateški dejavnosti, zavarovalništvo in upravljanje premoženja, usmerjeni v podnebno nevtralnost, zagotavljanje odpornosti na podnebne spremembe ter spodbujanje trajnostnih ekonomskih pristopov k zavarovanju in naložbam. V njenem portfelju so že zavarovanja za škode, ki so posledica podnebnih sprememb, ter zavarovanja za sončne elektrarne in mikromobilnost. Z internim programom *Triglav.smo - Zavarujmo zdravje* spodbujajo zdravje pri delu in trajnostni razvoj družbenega okolja. Skrbijo za zadovoljstvo zaposlenih in strank, razvijajo odprto kulturo raznolikosti in sodelovanja, spodbujajo medgeneracijsko sodelovanje in vztrajajo pri visokih standardih korporativnega upravljanja. Vsak mesec v letu je posvečen doseganju enega od 17 ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov. S klikom na gumb "Moja obluba" se lahko vsakdo zaveže k vsaj enemu konkretnemu ukrepu za vsakega od trajnostnih ciljev in prispeva k trajnostni prihodnosti. Ker se zavedajo pomena znanja, spodbujajo dodatno izobraževanje, strokovnost in usposabljanje zaposlenih. V Skupini Triglav so strateško opredeljeni organi, ki bodo skrbeli za upravljanje in nadzor trajnostnih vidikov poslovanja ter sprejemali ustrezne odločitve. Funkcija trajnostnega razvoja poslovanja pokriva vse vidike trajnostnega razvoja in poročanje o njih. Odgovorni za trajnostni razvoj so odgovorni za izvajanje in usklajevanje. Dejavnosti trajnostnega razvoja redno spremlja odbor za skladnost in trajnostni razvoj. <https://www.triglav.si/>

Kozmetika Afrodita je slovenska kozmetična znamka z več kot sto zaposlenimi z različnih področij (npr. strokovnjaki s področja farmacije, mikrobiologije, kemije, kozmetologije, menedžmenta in marketinga). Afrodita ponuja kozmetične izdelke, ki temeljijo na lastnih formulah in uporabljajo le najboljše naravne ekološke sestavine. Kakovost njihovih izdelkov potrjujejo rezultati natančnih fizikalnih, kemičnih in mikrobioloških testov. Nobeden od kozmetičnih izdelkov ni testiran na živalih. Podjetju je skupno zavedanje o pomenu vzajemnega sodelovanja z družbenim in naravnim okoljem. Verjame v moč znanja, ki omogoča gospodarno iskanje novih rešitev, inovativnih in

revolucionarnih sestavin iz naravnih in trajnostnih virov ter tudi zmanjševanje negativnega vpliva kozmetičnih izdelkov na naravno okolje. Podjetje je s ponudbo lepotnih izdelkov brez mikroplastike in z zmanjšanjem sintetičnih sestavin že naredilo še en korak k trajnostnemu razvoju. Kozmetika Afrodita ne prispeva le k izboljšanju kakovosti življenja svojih zaposlenih in njihovih družin, temveč tudi k širši družbeni skupnosti, saj donira in podpira različne humanitarne, izobraževalne, športne in kulturne projekte ter organizacije.

<https://webshop.afroditacosmetics.com/int/>

- **Praksa 4: Značilnosti države**

Slovenske šole so našle veliko različnih načinov za vključevanje izobraževanja za trajnostni razvoj v svoje učne načrte ("formalni učni načrti" in "uporabni učni načrti"). Ti vključujejo:

1. poučevanje in učenje OŠO pri obstoječih šolskih predmetih ter medpredmetno povezovanje, kadar obstajajo skupne teme ali učna področja. Pri izvajanju ESD se upoštevajo značilnosti teh predmetov in razvojna raven učencev.
2. ločeno načrtovani tematski dnevi, tedni dejavnosti in dogodki, osredotočeni na določeno vsebino ali cilj izobraževanja za trajnostni razvoj (npr. kampanje o vprašanih globalnega razvoja, spodbujanje recikliranja, varna uporaba interneta, zdrava in lokalno pridelana hrana, trajnostna mobilnost, zdrav življenjski slog itd.), pogosto z blokovskim poučevanjem.
3. Razvojni načrti, strategije in etos celotne šole z elementi SD. Vzgojni načrt je del šolskega razvojnega načrta, v katerem se pričakuje jasna opredelitev "odgovornosti za večjo celoto, odgovornosti za prihodnost planeta in človeštva". Vzgojni načrti morajo vključevati osnovne cilje trajnostnega razvoja
4. Dejavnosti, vključene v šolski dan (v sodelovanju s starši)
5. Izobraževalni obiski in priložnosti za učenje zunaj šolskih ur ter obiski strokovnjakov SD v šolah.
6. Projekti, pobude in šolske mreže, npr.:ekošole, Zdrave šole, UNESCO ASP net in druge mreže šol v okviru različnih projektov mednarodnega sodelovanja (npr. eTwinning, mreža eko vrtov Inštituta za trajnostni razvoj, šolska mreža Društva za sobivanje za trajnostno prihodnost, Klub učiteljev za globalno učenje Društva Humanitas itd.); vse več različnih nacionalnih in mednarodnih projektov in programov OŠO na področju globalnega učenja in sorodnih tem, npr. "Tradicionalni slovenski zajtrk", "Evropa v šoli", "Semena

sprememb", različni projekti, financirani iz Evropskega socialnega sklada, npr. "Z roko v roki" (krepitev socialnih in državljskih kompetenc strokovnih delavcev), "Krepitev kompetenc strokovnih delavcev pri vodenju in uveljavljanju inovativne izobraževalne ustanove", "Razvoj in uvajanje inovativnih učnih okolij in prožnih oblik učenja za dvig splošnih kompetenc" itd. https://unece.org/DAM/env/esd/Implementation/NIR_2018/Slovenian_NIR_2019.pdf

Poleg tega se nekateri projekti, kot je "Tradicionalni slovenski zajtrk", ne izvajajo samo v prostorih šole. Tradicionalni slovenski zajtrk poteka v okviru Dneva slovenske hrane, ki ozavešča celotno slovensko javnost o pomenu trajnostne samooskrbe v lastni državi, ohranjanju čistega in zdravega okolja, ohranjanju podeželja, seznanjanju s postopki pridelave in predelave hrane itd. V projektih sodelujejo slovenski vrtci, osnovne in srednje šole, univerze ter druge ustanove in javni zavodi, pa tudi vse več posameznikov in podjetij, s čimer je to tradicionalni slovenski projekt trajnostnega razvoja. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dan-slovenske-hrane-in-tradicionalni-slovenski-zajtrk/>

GRČIJA:

- **Praksa 1: splošno izobraževanje**

- Leta 2016 je Mednarodna zveza za varstvo narave nagradila projekt "Center Zemlje" organizacije Earth kot najboljšo pobudo na svetu za povezovanje ljudi z naravo. Delavnice so večinoma potekale v "Centru Zemlje", pa tudi v šolah, begunskih taboriščih, prostorih lokalnih oblasti, na mestnih kmetijah, poletnih taborih in na različnih drugih lokacijah. Otroci so bili spodbujeni k raziskovanju z vsemi čutili, namesto da bi v učilnici poslušali navodila, usmerjena na učitelja.
- Blogiraj svojo dediščino - odkleni preteklost, deli za prihodnost: organizacija in koordinacija šolskega natečaja za oblikovanje in vodenje blogov o lokalni kulturni dediščini z namenom ozaveščanja mladih. Vsebina naj ne bi zajemala le starin, temveč različne vidike lokalne dediščine (vključno z nesnovno dediščino) zadevne regije. Najboljši blogi bodo nagrajeni na podlagi njihove izvirnosti, ustvarjalnosti, izraznih orodij, raznolikosti tem in priljubljenosti (komentarji, všečki, razprave, ki jih spodbudijo objave itd.).

- Izobraževalne dejavnosti Kulturne fundacije skupine Pireus Bank (PIOP) so posebej oblikovane za različne ciljne skupine (npr. šolske skupine vseh stopenj, otroke in družine, odrasle in občutljive in/ali ranljive družbene skupine, strokovnjake itd.) in prilagojene njihovim posebnim potrebam, pričakovanjem, zahtevam in splošnemu profilu, da bi dosegli čim večjo stopnjo vključenosti in sodelovanja ter okrepili zavest, znanje, vrednote in vedenje za cilje trajnostnega razvoja. Uspešne pobude, ki jih udeleženci cenijo in z njimi izražajo zadovoljstvo ter pozitivne pripombe, so med drugim pobude, ki so zasnovane na podlagi tematike mreže muzejev PIOP, razvoj osebnih in tehničnih spretnosti z namenskimi delavnicami, programi, ki povezujejo generacije z izmenjavo znanja in izkušenj, pobude, ki podpirajo podjetništvo v kulturnih in ustvarjalnih industrijah itd.

- **Praksa 3: podjetja**

Action Aid Hellas: Na zaključni prireditvi "Upanje 2030" so se zbrali pedagogi in študenti ter več kot 40 organizacij civilne družbe, ki se ukvarjajo s cilji trajnostnega razvoja, mediji, politiki in širša javnost. Prav tako je bila zelo uspešna odločitev, da se dogodek organizira na trgu Victoria, ki je precej multikulturna in pogosto marginalizirana soseska.

- **Praksa 4: tipično ozadje države**

Center za življenje: številne intervencije za doseganje ključnih ciljev trajnostnega razvoja, med katerimi velja omeniti naslednje: a) "Program preprečevanja okužbe s HIV za srednješolce", b) program "Podpora HIV pozitivnim pripornikom in bivšim zapornikom", c) program "Opolnomočenje HIV pozitivnih žensk", d) program "Enakost na delovnem mestu".

NEMČIJA:

- **Praksa 1: splošno izobraževanje**

Na **Unescovih** projektnih šolah ravnateljji, učitelji, učenci, starši in nešolski deležniki ter izvajalci sodelujejo pri pripravi akcijskih načrtov za OŠO in podnebne spremembe za celovit sistemski pristop na njihovi šoli, so stalno usposabljanje in mednarodno izmenjavo, ki omogoča primerjavo izkušenj.

Z dvanajstimi nemškimi pilotnimi šolami v mednarodnem projektu Unesco se bo od jeseni 2017 projekt razširil na 25 nemških šol in po možnosti na vse nemške šole v projektu Unesco. Vsi projektni vodniki

in učno gradivo so javno dostopni. Projekt se izvaja v sodelovanju z učnim načrtom Global Goals Curriculum, akademsko spremljanje in vrednotenje pa izvaja Univerza Leuphana v Lüneburgu. Podjetje Autostadt GmbH (Wolfsburg) namerava projekt podpreti.

Global Goals Curriculum e. V. sodeluje z nacionalnimi in mednarodnimi šolskimi mrežami Unescovega projekta, **Ashoka Changemaker Schools** in šolami pobude Schule im Aufbruch pri razvoju procesa razvoja šol za inovativno in praktično obsežno izvajanje nacionalnega akcijskega načrta.

- **Praksa 2: Institucija poklicnega izobraževanja in usposabljanja**

Zvezno združenje za izobraževanje v naravi in okolju (Arbeitsgemeinschaft Natur- und Umweltbildung Bundesverband) (ANU)

ANU je v sodelovanju s konzorcijem ponudnikov že 20 let izvajala program usposabljanja na področju OŠO, v katerem je bilo usposobljenih 25 multiplikatorjev v obdobju dveh let.

<https://www.umweltbildung.de/>

- **Praksa 3: Podjetja**

Zaveza Združenja nemških gospodarskih zbornic in industrije (DIHK) in Zvezno ministrstvo za izobraževanje in raziskave (BMBF)

Za vzpostavitev trajnostnega razvoja na delovnem mestu je poleg pridobivanja ustreznih spretnosti v začetnem in nadaljnjem usposabljanju potreben tudi pristop celotne organizacije v poslovnih podjetjih. DIHK bo to podprl. DIHK-Bildungs-GmbH bo zato ob podpori BMBF razvil in vzpostavil ustrezno ponudbo usposabljanja za posameznike na vodilnih položajih, predvsem v malih in srednje velikih podjetjih.

- **Praksa 4: tipično ozadje države**

Mreža medijskih partnerjev/Svetovalni forum o neformalnem in priložnostnem učenju/mladini ter Kolegij za upravljanje in oblikovanje trajnostnega razvoja (KMGNE): KMGNE, Kolegij za upravljanje in oblikovanje trajnostnega razvoja, bo v sodelovanju z Mrežo medijskih partnerjev in ob podpori drugih partnerjev od leta 2017 do 2020 pripravil in organiziral vrsto letnih konferenc o pripovedovanju zgodb in oblike pripovedi v OŠO.

FINSKA:

- **Praksa 3: Podjetja**

Okvir ESG (okoljski, socialni in upravljavski) je namenjen temu, da deležnikom organizacije pomaga razumeti, kako organizacija upravlja priložnosti in tveganja, povezana z okoljskimi, socialnimi in upravljavskimi merili (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/esg-environmental-social-governance/>), ter sporoča svoja prizadevanja za družbeno odgovornost in trajnost glede odgovornosti do družbe. V praksi obstajajo številni različni standardi ocenjevanja uspešnosti organizacij v zvezi z ESG. Pomembno je, da se poročanje o ESG izvaja tako, da ponazarja način vključevanja trajnosti v prakse upravljanja podjetij kot pomembnega dela njihovih rednih poslovnih dejavnosti in ne zgolj kot naknadnega premisleka. (<https://www.esgthereport.com/what-is-an-esg-framework/>)

- **Praksa 4: tipično ozadje države**

Da bi dobili pregled nad tem, kako se v resnici sprejema ESD, si lahko ogledamo npr. raziskavo o odgovornosti malih in srednje velikih podjetij (MSP), ki jo je naročila finska konfederacija finske industrije (2021). V skladu z njo 38 % finskih MSP uporablja okoljske ali druge certifikate ali standarde družbene odgovornosti, kot so ISO14001, Joutsenmerkki, LEED ali Fair Trade. Poleg tega je 9 % finskih MSP v svojo poslovno dejavnost implementiralo cilje trajnostnega razvoja ZN v skladu z Agendo 2030. (https://ek.fi/wp-content/uploads/2021/11/EK_Pk-Vastuullisuusbarometri_2021.pdf) V tipičnih praktičnih primerih organizacije uporabljajo okvir ESG pri sprejemanju finančnih in naložbenih odločitev (<https://www.cgi.com/fi/fi/esg>).

POLJSKA:

- **Praksa 1: splošno izobraževanje**

1. Na Akademiji za specialno izobraževanje Maria Grzegorzewska v Varšavi je bil v študijskem letu 2017/2018 v učni načrt prvič vključen vseuniverzitetni predmet "Izobraževanje za trajnostni razvoj". Predmet je obvezen za študente drugega letnika magistrskega študija pedagogike (za vse specializacije, pedagoške in nepedagoške). Na začetku predmeta so inštruktorji izvedli anketo, s katero so diagnosticirali raven ozaveščenosti študentov o ciljih, nalogah in pojavnih oblikah trajnostnega razvoja. Anketirana je bila skupina študentov, starih od 23 do 25 let. Potencialno, v šestih mesecih zasedli bodo položaje vzgojiteljev na različnih ravneh izobraževanja ter skrbi za otroke in mladino ter bodo sami sodelovali pri oblikovanju izobraževalne politike na Poljskem in pri pedagoškem usmerjanju.

2. IZOBRAŽEVANJE ZA SPREMEMBE: PRIROČNIK IZOBRAŽEVANJA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ, priročnik za učitelje - <https://docplayer.pl/46439120-Edukacja-ku-zmianie-podrecznik-edukacji-na-rzecz-zrownowazonego-rozwoju.html>

Obstaja veliko gradiv za učitelje, ki pišejo o teoriji ESD, dajejo pa tudi praktične nasvete. Vendar pa je težko reči, ali se ta gradiva uporabljajo. Teorije o ESD je veliko, manjka pa primerov praktičnih rešitev, ki bi se dejansko uporabljale in imele merljiv učinek v izobraževanju. Že sam izobraževalni program predvideva izvajanje ESD, vendar se tako ne imenuje, zato je težko določiti obseg izvajanja predpostavk po vsej državi.

- **Praksa 2: Institucija poklicnega izobraževanja in usposabljanja**

Na Poljskem obstaja več podiplomskih študijskih programov, ki se nanašajo na OŠO. Na primer:

1. Podiplomski študij Izobraževanje za trajnostni razvoj: vetrna energija na morju, Univerza v Gdansku, več:

https://old.ug.edu.pl/oferta_ksztalcenia/studia_podyplomowe/105523/studia_podyplomowe_edukacja_na_rzecz_zrownowazonego_rozwoju_morska_energetyka_wiatrowa

2. Univerza v Gdansku, Center za trajnostni razvoj, več: <https://czrug.ug.edu.pl/programy/edukacja/>.

3. Drug primer, ki pa ne predstavlja novih sodišč: Szkoła Główna Handlowa se je kot prva poljska univerza pridružila sporazumu o ciljih trajnostnega razvoja - sporazumu mednarodne akademske

in znanstvene skupnosti, ki je bil ustanovljen za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja. Pobuda je bila sprožena zaradi ključne vloge znanosti in izobraževanja pri uresničevanju sedemnajstih ciljev trajnostnega razvoja, ki so jih Združeni narodi določili za obdobje 2015-2030. Dogovor o ciljih trajnostnega razvoja je vzajemna zaveza udeležencev dogovora, da bodo izvajali dejavnosti na področju trajnostnega razvoja in o njih poročali ter si v zvezi s tem izmenjevali najboljše prakse. Dogovor o ciljih trajnostnega razvoja, katerega partner je tudi SGH, je sporazum med akademsko in znanstveno skupnostjo na pobudo britanskega okoljskega združenja za univerze in kolidže ter 0150 avstralskih kampusov za trajnostni razvoj (Australasian Campuses Towards Sustainability). Do danes je sporazum o ciljih trajnostnega razvoja podpisalo 92 učnih in raziskovalnih ustanov s šestih celin. Poleg Varšavske ekonomske šole so člani sporazuma še: Univerza v Bostonu, Business School Lausanne, Kedge Business School, Univerza v Kjotu, Univerza v Københavnu, Univerza v Edinburgu, Univerza v Manchestru ter partnerski univerzi naše šole - finska Aalto University in novozelandska University of Otago. (več: <https://www.sgh.waw.pl/sdg-accord>)

- **Praksa 3: Podjetja**

1. Publikacija "Izobraževanje za trajnostni razvoj", ki jo je izdal center UNEP/GRID-Varšava, predstavlja dejavnosti podjetij, ki sodelujejo pri izobraževanju mladih, potrošnikov, poslovnih partnerjev in pri tem uporabljajo sodobne tehnologije. (<https://odpowiedzialnybiznes.pl/publikacje/edukacja-dla-zrownowazonego-rozwoju/>)
2. CCC, Henkel in BNP Paribas so skrbniki Lige odgovornega poslovanja, ki je začela izobraževalni program Forum odgovornega poslovanja. Program je namenjen študentom, njegov cilj pa je povečati znanje in kompetence na področju družbene odgovornosti podjetij med bodočimi menedžerji.
3. Družba CSR Consulting je začela kampanjo 17 ciljev, ki se odpre v novem zavijku in katere namen je povečati ozaveščenost o ciljih trajnostnega razvoja ZN v podjetjih in družbi.
4. Santander Bank Poland je uvedla projekt Finansiaki, namenjen otrokom, mlajšim od 13 let. Zaposleni v banki v okviru prostovoljnega dela izvajajo ure in predavanja v vrtcih in šolah na temo financ.

- **Praksa 4: tipično ozadje države**

1. Kot primer lahko navedemo dejavnosti, ki jih izvaja Center za okoljsko izobraževanje Włocławek, ki trenutno izvaja projekt z naslovom Danes delam. Jutri ne bom pridobil samo jaz,

ampak tudi okolje. Glavni cilj projekta je okrepiti raven ekološke ozaveščenosti lokalnih skupnosti ter med otroki, mladimi in odraslimi spodbujati načela ravnanja, ki so skladna z idejo trajnostnega razvoja (<http://tosieoplaca.org.pl/dzis-dzialam-jutro-zyskam-nie-tylko-ja-ale-i-srodowisko/>).

2. Vodnik temelji na vsebini in gradivu tečaja "Trajnost v gozdarskem izobraževanju", ki ga je leta 2015 pripravil in izvedel Center za državljansko izobraževanje v sodelovanju z državnimi gozdovi. (https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-nauczycieli/zrownowazony-rozwoj-w-edukacji-lesnej/poradnik_educatora.pdf).

3. Fundacija HumanDoc si še naprej prizadeva za izboljšanje kakovosti izobraževanja na Poljskem v zvezi z globalno najbolj aktualnimi vprašanji. Tokrat bomo skupaj z našimi vsebinskimi partnerji, tj. univerzami iz Poljske (Univerza v Varšavi, Univerza v Oplju in Univerza v Vroclavu) ter iz tujine (Islandija in Norveška), razvili nov predmet s področja trajnostnega razvoja. To bo prvi tovrstni predmet na poljskih univerzah, ki bo odpravil vrzel v sedanjem sistemu poučevanja na področju trajnostnega razvoja. (več: <https://humandoc.pl/projekty/zrownowazone-jutro-projekt-dla-przyszlosci-edukacji-w-polsce-2/>)

4. Fundacija CultureLab upravlja portal TupTupTup.org.pl

- največji na Poljskem in eden redkih na svetu, ki je v celoti namenjen izobraževanju o trajnostnem razvoju. Namenjen je staršem, učiteljem in vzgojiteljem najmlajših otrok. TupTupTup.org.pl je portal, namenjen pomembnim vprašanjem Vendar je predstavljena na preprost in dostopen način. S pomočjo avtorjevih risank, iger, gibalnih in likovnih nalog bodo najmlajši spoznali teme, kot so podnebne spremembe, obnovljivi viri energije, pravica do družinskega življenja ali otrokom prijazna mesta. Za učitelje so pripravili priročnik o spodbujanju izobraževanja za trajnostni razvoj (<https://tuptuptup.org.pl/wp-content/uploads/2018/02/sdg-dla-nauczycieli.pdf>).

5. Šlezijški botanični vrt je izdal knjigo o ESD, več: file:///C:/Users/niewd/Downloads/146839_Filozofia_psychologia_i_ekologia_w_educacji_dla_zr.pdf

CIPER:

- **Praksa 1: splošno izobraževanje**

Izbira 25 šol za pilotno energetske posodobitev v stavbah s skoraj ničelno porabo energije v okviru evropskega programa "PEDOA".

[ypp13766a \(moec.gov.cy\)](http://ypp13766a.moec.gov.cy)

- **Praksa 2: Institucija poklicnega izobraževanja in usposabljanja**

Oddelek za divjad in favno: V ustrezni zakonodaji o lovu in varstvu divjih ptic je izrecno navedeno, da se morajo vsi novi lovci, ki želijo prvič pridobiti lovsko dovoljenje, udeležiti tečajev lovskega izobraževanja in opraviti ustrezen preizkus. Poleg tega enako velja tudi za osebe, ki so bile obsojene zaradi divjega lova in/ali kršenja drugih vidikov nacionalne zakonodaje o varstvu in upravljanju divjadi in divjih ptic (Zakon št. 152 (I) / 2003). Osebe, ki so bile obsojene na podlagi tega zakona, lahko pridobijo lovsko dovoljenje le, če plačajo višjo/letno pristojbino, ki je primerljiva s številom njihovih morebitnih obsodb. www.cypruswildlife.gov.cy

- **Praksa 3: Podjetja**

Piraeus Bank Cyprus je bila ekskluzivni sponzor tiskanja 70.000 plakatov, namenjenih otrokom, s štirimi preprostimi nasveti za varčevanje in sloganom Varujmo okolje. Cilj je bil, da se plakati razdelijo vsem učencem med izobraževalnimi obiski osnovnih šol na Cipru. Do leta 2014 je bilo razdeljenih več kot 50.000 plakatov. Cilj Agencije za energijo je pripraviti enak plakat za srednješolce, ko bodo na voljo potrebna dodatna finančna sredstva.

- **Praksa 4: tipično ozadje države**

CYMEPA izvaja obsežne kampanje za ozaveščanje javnosti, v katerih sodelujejo podjetja, mladi in zlasti šolarji.

Ko postanete član CYMEPA, potrdite in podpišete izjavo o prostovoljni zavezi "Za ohranitev morij". V skladu z njo mora vsak član podpirati delo CYMEPA pri obveščanju in izobraževanju vseh o pomenu varovanja morskega in splošnega okolja. <http://www.cymepa.net/en/>

**** Kakšno XF o ciljih trajnostnega razvoja obstaja v vaši državi? [DODATEK]**

SLOVENIJA: Prvih pet ciljev trajnostnega razvoja se osredotoča na izboljšanje blaginje ljudi. Nanašajo se na izkoreninjenje revščine in lakote, izboljšanje zdravja in dostopa do izobraževanja ter spodbujanje enakosti spolov. Certificiranje po mednarodnih standardih podpira te cilje, saj dokazuje, da so izdelki zdravi in varni za človeško uporabo ali porabo ter da so izpolnjena pričakovanja glede kakovosti. Certificiranje pomaga organizacijam tudi pri obveščanju o njihovi

zavezanosti družbeno odgovornemu ravnanju: Vključevanje, nediskriminacija in enakost spolov. Sistem upravljanja varnosti hrane (ISO 22000), na primer, spodbuja organizacije v vrednostni verigi k doseganju najvišje ravni varnosti hrane. To preprečuje vstop nezdravih in škodljivih izdelkov na trg ter prispeva k trajnostnemu kmetijstvu in proizvodnji hrane.

Organizacije lahko svojo odgovornost za varnost in zdravje zaposlenih dokažejo tudi tako, da imajo certificiran sistem upravljanja varnosti in zdravja pri delu (ISO 45001), s čimer obvladujejo tveganja za poškodbe ali bolezni na delovnem mestu in dokazujejo svojo zavezanost k varovanju dobrega počutja zaposlenih po vsem svetu.

Cilji trajnostnega razvoja od 7 do 11 se nanašajo na industrijo, inovacije in infrastrukturo, dostojno delo in gospodarsko rast. Certificiranje po mednarodnih standardih podpira te cilje, saj povečuje konkurenčnost na domačem trgu ter spodbuja domačo in čezmejno trgovino, tako da organizacijam omogoča izpolnjevanje nacionalnih regulativnih zahtev in zahtev njihovih tujih trgovinskih partnerjev. Postopek certificiranja sistema vodenja kakovosti (ISO 9001) pomaga podjetjem pri vzpostavitvi sistematičnega sistema vodenja kakovosti, ki podpira nenehno izboljševanje. Spremljanje, ugotavljanje in odpravljanje neskladnosti omogoča organizacijam, da dosežejo večjo učinkovitost in presežejo pričakovanja svojih strank. Certificiranje prehoda na čiste energetske alternative organizacijam omogoča, da izboljšajo svoje upravljanje energije in se uskladijo z mednarodnimi trajnostnimi cilji. Priložnosti vključujejo certificiranje sistemov upravljanja z energijo (ISO 50001) in sheme obnovljivih biogoriv, kot je ISCC. Organizacije lahko pridobijo tudi potrdila o varčevanju z energijo in dokažejo trajnostni izvor bioenergije, ki poganja njihove dejavnosti.

Cilj trajnostnega razvoja ZN številka 6 ter cilji od 12 do 15 se nanašajo na varstvo okolja, naravnih virov in ljudi. Ti cilji vključujejo omejevanje podnebnih sprememb, zmanjševanje onesnaževanja, zaščito biotske raznovrstnosti, odgovorno ravnanje z vodo, odpadki in naravnimi viri ter varstvo človekovih pravic. Prehod na poslovni model krožnega gospodarstva (CIRCULAR +) vključuje trajnostno ravnanje z odpadki. Certificiranje sistema ravnanja z okoljem (ISO 14001) lahko pomaga pri zmanjševanju odpadkov, prehodu dejavnosti na model krožnega recikliranja, izboljšanju operativnega nadzora in vključevanju okoljskih vidikov v poslovno strategijo. V zadnjem času vse več organizacij sprejema in sporoča cilje glede ogljično nevtralnih in ničelnih emisij. Slednji vključujejo preverjanje ogljičnega odtisa zmanjšanih emisij toplogrednih plinov in

dokazovanje, da dosegajo cilje zmanjšanja. Pri tem lahko uporabljajo certificirane projekte izravnave in odstranjevanja emisij, ki jih mora potrditi in preveriti neodvisna tretja oseba. Na ta način lahko podjetja objektivno dokažejo, da so dejansko zmanjšala svoje emisije, ter pokažejo svojo preglednost in zavezanost trajnostni poslovni strategiji.

<https://www.bureauveritas.si/magazine/kako-certificiranje-podpira-cilje-trajnostnega-razvoja-zdruzenih-narodov>

GRČIJA: V Grčiji ni osrednjega okvira za certificiranje. Vendar so bile v zvezi z izobraževanjem razvite smernice in kazalniki - npr. z "Vodnikom po interdisciplinarnih dejavnostih za okoljsko izobraževanje", ki ga vsako leto prejmejo vse obvezne šole, ter s programi in mrežami, kot so "Trajnostna šola s kazalniki", "Trajnostna šola" in "Eko šole", ki razširjajo ustrezno izobraževalno gradivo.

Primer dobre prakse certifikacijskega okvira je AEIFORUM "Znak trajnostne šole", ki izvaja trajnostno šolo s pomočjo kazalnikov. SSL je postopek certificiranja, ki podeljuje priznanja šolam, ki se obračajo k trajnostnemu razvoju. Štirideset (40) kazalnikov, razdeljenih na tri področja (pedagoško/socialno-organizacijsko/okoljsko), je jedro SSL in zajema celoten obseg šolskih dejavnosti in funkcij. Šole se vpišejo na začetku šolskega leta, do konca šolskega leta pa zaprosijo za znak in pošljejo izpolnjen trajnostni šolski koledar. Ta koledar vključuje vse različne dejavnosti, skladne s 40 kazalniki, ki jih je šola izvedla med šolskim letom. Med drugim mora šola izdelati Načrt trajnostnega upravljanja šole in Program šolskih dejavnosti.

NEMČIJA: Okvir, ki se uporablja za potrditev ciljev trajnostnega razvoja v Nemčiji, upošteva naslednje vidike:

- dogovor o skupnem standardu kakovosti za ESD.
- povečanje kakovosti in količine neformalnega in priložnostnega učenja in poučevanja na področju OŠO.
- povezovanje z okvirom kakovosti in merili, ki se nanašajo na šole.
- povezovanje s standardi kakovosti pomembnih podpornikov in drugih certifikacijskih organov.
- zagotavljanje preglednosti in orientacije za udeležence ponudb na področju OŠO.

- ozaveščanje javnosti o krovni blagovni znamki NUN.
- razvijanje občutka enotnosti in podpiranje dejavnosti mreženja med ponudniki izobraževanja za trajnostni razvoj s certifikatom NUN.
- omogočanje čezmejne primerljivosti standardov in smernic za trajnostno rabo energije.

FINSKA: Na Finskem je zelo cenjen pristop, ki vključuje več zainteresiranih strani. Zaveza družbe za trajnostni razvoj je eden od ključnih finskih instrumentov za vključevanje celotne družbe: javnega sektorja, podjetij, civilne družbe in zasebnikov. (<https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/finland>)

Pri usposabljanju učiteljev je trajnostni razvoj do neke mere vključen v učne načrte, za študente pa je na voljo tudi ločen študij trajnostnega razvoja. Zdi se, da je vključevanje v učne načrte pogostejši pristop. Zdi se, da so učni načrti zasnovani tako, da bodočim učiteljem dajejo precej dobre kompetence za poučevanje trajnostnega razmišljanja (usmerjenost v prihodnost, kritično razmišljanje, celostni in integrirani pristop, obravnava aktualnih tem, kot so podnebne spremembe).

(https://unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/7thMeetSC/Country_Reports/Finland.pdf)

CIPER: Republika Ciper je prek ciprskega ministrstva za izobraževanje in kulturo, ki je odgovorno za usklajevanje ukrepov za spodbujanje izobraževanja za trajnostni razvoj med vsemi zainteresiranimi organi (vladnimi službami, nevladnimi organizacijami, akademskim svetom itd.), pripravila nacionalni akcijski načrt za izobraževanje za trajnostni razvoj. Ta nacionalni akcijski načrt temelji na strategiji UNECE za OŠO, upošteva pa tudi posebnosti in potrebe Cipra. Nacionalni akcijski načrt se izvaja od leta 2007, ko ga je odobril Svet ministrov.

Odločitve o različnih osrednjih ukrepih na področju izobraževanja za trajnostni razvoj sprejema medsektorski odbor, ki mu predseduje direktor ciprskega pedagoškega inštituta, v njem pa s posameznimi predstavniki sodelujejo vsi direktorati za izobraževanje. Poleg tega predstavniki drugih ministrstev, vladnih služb, javnih organov in nevladnih organizacij običajno sodelujejo pri razpravah o vprašanih, ki jih posebej zanimajo ali zadevajo.

Ciprsko ministrstvo za izobraževanje in kulturo se zaveda pomena stalnega organa za spremljanje politike OŠO na nacionalni ravni, zato je v okviru reforme ministrstva kot prednostno nalogo določilo ustanovitev stalnega oddelka za OŠO, ki bo pravno urejen in bo imel nalogo postaviti OŠO v središče izobraževalnega sistema. Zato ciprsko ministrstvo za izobraževanje in kulturo pripravlja poseben predlog za ustanovitev stalnega oddelka za vzgojo in izobraževanje, ki bo konec leta 2014 predložen v odobritev ministrskemu svetu Republike Ciper in ciprskemu parlamentu za potrditev predpisov, ki bodo urejali delovanje oddelka za vzgojo in izobraževanje.

Kateri so glavni izzivi v vaši državi?

SLOVENIJA: Glavni izzivi se nanašajo na naslednje cilje trajnostnega razvoja: nič lakote (razširjenost debelosti, trofična raven človeka, trajnostno upravljanje dušika), odgovorna potrošnja in proizvodnja (emisije dušika pri uvozu, elektronski odpadki, izvoz plastičnih odpadkov), podnebni ukrepi (emisije CO₂ pri uvozu, emisije CO₂ pri zgorevanju fosilnih goriv in proizvodnji cementa), življenje pod vodo (ribolov z vlečno mrežo ali poglobljanjem, indeks zdravja oceanov: Čiste vode, povprečna površina, ki je zaščiten na morskih območjih, pomembnih za biotsko raznovrstnost), medtem ko so pomembni izzivi vidni pri ciljih SDG6 čista voda in sanitarije, SDG9 industrija, inovacije in infrastruktura, SDG15 življenje na kopnem in SDG17 partnerstvo za doseganje ciljev. Posebej kritične kazalnike lahko najdete drugje na povezavi:

<https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2022/2022-sustainable-development-report.pdf>

Slovenija poroča tudi o pomanjkanju usklajevanja deležnikov na področju izobraževanja za trajnostni razvoj v formalnem in neformalnem izobraževanju. Pomanjkanje koordinacije med ključnimi akterji na področju izobraževanja za trajnostni razvoj na formalni in neformalni ravni povzroča težave pri sistematičnem spremljanju te velike raznolikosti dejavnosti in njihovih deležnikov na vseh ravneh izobraževanja. Zato je po mnenju Slovenije potrebna celovita in poglobljena vsebinska analiza kurikulumov z vidika vključevanja pomembnih vsebin s področja OŠO, saj so trenutno na voljo le delne analize. <https://unece.org/environment-policy/publications/implementation-unece-strategy-esd-across-ece-region-2015-2018>

Drugi izzivi, o katerih poroča Slovenija, vključujejo izboljšanje sodelovanja med zainteresiranimi stranmi, saj pri OŠO ne gre le za izobraževalne vsebine. To še toliko bolj velja po sprejetju Agende za trajnostni razvoj do leta 2030, ki izobraževanje opredeljuje kot eno od ključnih orodij za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja in ne le kot enega od vsebinskih ciljev. Še en izziv za politične, regulativne in operativne okvire na področju izobraževanja za trajnostni razvoj je zagotoviti ustrezno financiranje, da bodo celostne in interaktivne metode izobraževanja za trajnostni razvoj na voljo na vseh ravneh izobraževanja in v vseh geografskih regijah. <https://unece.org/environment-policy/publications/implementation-unece-strategy-esd-across-ece-region-2015-2018>

GRČIJA:

V Grčiji je izvajanje načrtov za izobraževanje za trajnostni razvoj še vedno izziv. Čeprav si Grčija prizadeva za sinergije med političnimi procesi na področju izobraževanja za trajnostni razvoj v svojem nacionalnem okviru, je treba opustiti izolirane ukrepe in dejavnosti ter uporabiti bolj celosten pristop k izvajanju izobraževanja za trajnostni razvoj. V ta namen je grško ministrstvo za izobraževanje pripravilo nov celostni načrt za izvajanje OŠO, ki je usklajen z zahtevami Unescovega GAP in prednostnimi osmi Sredozemskega akcijskega načrta. V tem okviru je bil oblikovan nov zakonodajni okvir za OŠO, ki vsa povezana tematska področja (okoljska vzgoja, zdravstvena vzgoja in kulturna vprašanja) združuje v skupni trajnostni pristop celotne šole, da bi šolam zagotovil splošni enotni okvir, ki bi se enako uporabljal za vse sektorje izobraževanja in v okviru katerega bi se lahko usklajeno izvajale vse posebne dejavnosti.

NEMČIJA:

- Kako učence spodbuditi k transformativnim ukrepom za trajnost?
- Preobrazba med drugim zahteva določeno stopnjo motenj, saj se ljudje odločijo, da bodo izstopili iz varnega statusa quo ali "običajnega" načina razmišljanja, vedenja ali življenja. Zahteva pogum, vztrajnost in odločnost, ki so lahko prisotni v različnih stopnjah in ki najbolje izhajajo iz osebne prepričanosti, vpogleda ali preprostega občutka, da je nekaj prav.
- ESD v akciji je pravzaprav državljanstvo v akciji. Priklicuje perspektivo vseživljenjskega učenja, ki ne poteka le v šoli, temveč tudi zunaj šolskega okolja, skozi življenje vsakega posameznika.

- V prihodnosti bo treba spodbujati učence k raziskovanju vrednot, ki bi lahko predstavljale alternativo potrošniški družbi, kot so zadostnost, pravičnost in solidarnost.
- Potreben je kritičen pogled na nadaljnji pomen "tradicionalnih" trajnostnih vrednot.

FINSKA: Finska je v ospredju številnih mednarodnih primerjav in študij o trajnosti in je blizu doseganju številnih ciljev trajnostnega razvoja, povezanih z družbeno in gospodarsko trajnostjo.

Ključni izzivi Finske so povezani z vzorci potrošnje in proizvodnje, podnebnimi ukrepi in stanjem biotske raznovrstnosti. Debelost je vse večji problem. Še vedno ostajajo izzivi na področju enakosti spolov, kot so nasilje na podlagi spola in razlike na trgu dela, vključno z razlikami v plačilu med spoloma. Finska nosi globalno odgovornost, na primer s prispevanjem k mednarodnemu kriznemu upravljanju in podpiranjem držav v razvoju.

Finska priznava, da je ena glavnih ovir za napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja z okoljsko razsežnostjo razkorak med sedanjimi ukrepi in potrebo po korenitem preoblikovanju. Priznava, da so bili sicer sprejeti nekateri ukrepi, vendar niso bili dovolj ambiciozni. (<https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/sustainable-development-goals-and-the/country-profiles/finland-country-profile-sdgs-and>)

POLJSKA: V osnovnem učnem načrtu za leti 2017 in 2018 sta koncept trajnosti in nekatere njegove predpostavke vključena v vsebino učnega načrta. Tako ima učitelj možnost, da uresničuje cilje trajnostnega razvoja. Vendar praksa kaže, da se v šolah še vedno razpravlja o vprašanjih, ki so bližje UO. Poleg tega v formalnem izobraževalnem sistemu prevladujejo programi, ki temeljijo na posredovanju znanja. Njihova vrednost je v zagotavljanju dejstev in informacij, ki lahko vplivajo na spremembo načina razmišljanja in vedenja učencev. Vendar bi bilo treba ta pristop dopolniti s programom, ki omogoča pridobivanje spretnosti in kompetenc, ki bodo določili, kako se odgovorno odzvati na spremembe, ki se dogajajo v družbeno-naravnem okolju.

Treba je povedati, da je na Poljskem veliko organizacij, ki ponujajo zelo zanimive programe izobraževanja za trajnostni razvoj in vključujejo v teh programih sodelujejo množice učencev in učiteljev. Še vedno se zdi, da gre za izobraževanje "za navdušence", ki se izvaja le v tistih šole, ki jih vodijo ravnatelji, ki se zavedajo vprašanj trajnostnega razvoja in so do njih odprti. To pa ni

izobraževanje, ki je poslanstvo šole kot institucije trajnostnega razvoja, ki vpliva na učence s celostnim razvojem trajnostnega delovanja in ki vključuje učence, jih spodbuja k reflektivnemu razmišljanju in ukrepanju za trajnostni razvoj tako v šoli kot v osebem življenju.

Ciper: V obdobju, ki je minilo od prvega VNR leta 2017, in glede na pet let neprekinjene visoke gospodarske rasti je Ciper dosegel napredek pri večini kazalnikov ciljev trajnostnega razvoja, čeprav je med državami EU še vedno na nizkem mestu. Ciper je uspešen pri zmanjševanju revščine, zagotavljanju dobrega zdravja in visoke stopnje terciarne izobrazbe, vendar pa zaostaja pri kakovosti izobraževanja. Glede razlik v plačilu med spoloma je pred številnimi državami EU in kaže nekaj izboljšav pri številu žensk na vodilnih položajih. Po drugi strani pa Ciper doživlja največji pritek migrantov v EU, saj se je število prošenj za azil leta 2019 povečalo na 8746 v primerjavi s povprečjem EU, ki znaša 1411 prošenj.

Na področju okolja je uspešnost Cipra pri večini ciljev trajnostnega razvoja pod povprečjem EU. Veliki izzivi so na področju trajnostnega kmetijstva, čiste vode in sanitarij. Ciper še naprej zaostaja pri cenovno dostopni in čisti energiji, odgovorni potrošnji in proizvodnji ter podnebnih ukrepih. Vendar pa podatki kažejo stalno izboljševanje pri doseganju večine okoljskih ciljev, kar odraža rezultate ciljno usmerjenih vladnih politik in pobud. (VNR, 2021)